

Behandeling en besluitvorming LV 50 Pastorale handreiking homoseksualiteit

42. Verzoek NGK Oegstgeest inzake pastorale handreiking homoseksualiteit en Verzoek Regio kerken in het Zuiden inzake pastorale handreiking homoseksualiteit (LV2007.50.3)

De preses maakt vooraf enkele opmerkingen. Het gaat vanmiddag niet over de vraag hoe wij als kerken denken over homoseksualiteit of homoseksuele relaties. Het gaat om de vraag hoe wij reageren op de verzoeken die op tafel liggen, dus niet over de inhoud maar over het proces. Dat betekent, dat we tegelijkertijd allemaal beseffen, dat in wat we over het proces zeggen, ook een inhoudelijk oordeel kan meeklinken of meespelen. Dat is niet te vermijden. Als we ons maar blijven richten op het proces. Laten we ook bedenken dat we spreken over broeders en zusters die vanmiddag wel of niet (dat weten we niet) in ons midden zijn. Wellicht luisteren ze nu of later met ons mee.

Het is een onderwerp, dat met moeite omgeven is, waarbij woorden als verlegenheid, worsteling, spanning naar voren komen. Enerzijds de vraag wat God ons in zijn Woord zegt, anderzijds het verlangen om mensen tot hun recht te laten komen. Het is moeilijk om die dingen bij elkaar te houden, toch willen we dat graag. Moeite en worsteling mogen vanmiddag ook in onze vergadering doorklinken.

We hebben geen commissie die straks op vragen en opmerkingen gaat reageren. Er zijn vragen uit de kerken en we hebben te overwegen hoe we met die vragen omgaan. Wij zijn met elkaar in gesprek.

De preses stelt voor een eerste gesprekronde te houden en daarna te bezien hoe we verder gaan.

In de eerste ronde komt het volgende naar voren:

Br J.W. Verhey begint met verwijzing naar de voorbeschouwing op dit onderwerp in het ND van gisteren. Volgens dit artikel zou de vraag om een pastorale handreiking a-Nederlands Gereformeerd zijn, omdat die sterk hechten aan de zelfstandigheid van de plaatselijke gemeenten en bang zijn voor synodedwang. Mijn afvaardiging namens de kerk van Oegstgeest lijkt te onderstrepen, dat een dergelijke opvatting wel boven gemiddeld wordt gekoesterd. Vanwaar dan de vraag naar een handreiking. De indruk wordt nu en eerder gewekt, dat wij vragen om een landelijke richtlijn. De kerk van Oegstgeest heeft geen vaste voorstellen over de reikwijdte en vorm van een handreiking. Wij zijn niet echt geholpen met een over 3 of 6 jaar te ontvangen minderheids- en meerderheidsrapport waarin aangegeven wordt of deze broeders en zusters nu wel of niet aan het Heilig Avondmaal mogen. Het gaat om een handreiking die ons en andere gemeenten steun biedt bij het verantwoord omgaan met broeders en zusters met een homofiele geaardheid en met vragen rond homoseksuele relaties in de gemeenten. Bijv. met behulp van een voortdurend bijgewerkte website. Steun bij een proces zoals ook de kerk van Zwolle heeft doorlopen. De ethische vraag is maar een van de aspecten. Hoe ga je om met de homofiele broeders en zusters, al of niet naar buiten gekomen, met hun familieleden, in de gemeente?

Juist de zwaarte van het zorgvuldig bespreekbaar maken en de verschillen van inzicht maken het moeilijk voor kerkenraden hier goed mee om te gaan. Daar vragen wij hulp bij.

Contrario vervult op dit gebied o.i. een voorbeeldfunctie. Zij biedt een veilig klimaat aan homoseksuelen en stelt zich open voor kritisch-sympathieke begeleiding en voor vragen die zich voordoen. Laten we ook naar haar kijken en luisteren voordat we bepaalde stappen ondernemen.

Ds Lakerveld stelt vooraf de vraag wat de voorzitter met proces bedoelt.

Deze antwoordt dat het nu niet om een inhoudelijke bespreking over homoseksualiteit gaat, maar om het proces dat wij hanteren bij de behandeling van de verzoeken van de kerk van Oegstgeest en de regio van de kerken in het Zuiden.

Ds Lakerveld zegt, dat hij en de regio het verzoek om een pastorale handreiking ondersteunen, omdat als plaatselijke gemeenten hierin een keuze maken, dit ook andere gemeenten raakt. Het lijkt goed om er samen naar te zoeken.

Hij kan zich niet voorstellen dat er een handreiking komt zonder na te denken over de ethische kanten. Een deel van de gemeente zegt, dat de Schrift duidelijk spreekt, een ander deel meent van

niet. Als je daar niet op ingaat, ontlopen wij de discussie.

Er moet ruimte zijn naar alle kanten. Er is verlegenheid omdat homofiele broeders en zusters niet de indruk moeten krijgen, dat er binnen de gemeente geen veilige plek is. We moeten oppassen dat er geen emotionele druk komt, waardoor we de Bijbel niet meer eerlijk kunnen laten spreken.

Wat opvalt in wat we erover lezen, is dat het onderwerp zo klein wordt gehouden. Het is veel breder. Het gaat niet alleen over de nood en worsteling van homoseksuele broeders en zusters en de ruimte die zij krijgen. Het is een onderwerp met vertakkingen. Impliciet wordt een keuze gemaakt, die ook van invloed is op de wijze waarop we over het huwelijk oordelen en dus over de wijze waarop we tegen de seksualiteit aankijken.

Ds Lakerveld stelt: in de Schrift proef ik, dat God ons geschapen heeft als manlijk en vrouwelijk, dat is een geheel. In dat geheel, het huwelijksverbond op basis van liefde, worden kinderen geboren en groeien ze op. Aan die eenheid van het huwelijk wordt aan alle kanten getornd, alles wordt uit elkaar getrokken. Dat heeft te maken met identiteit. Wanneer je ruimte gaat bieden vanuit de nood, breng je iets in de gemeente dat knabbelt aan het geheel van manlijk en vrouwelijk.

Verder wijst hij erop, dat een tijd lang de opvatting heerste, dat alleen degenen die gehuwd waren "meetelden". Deze benadering werd gelukkig minder en nu proeft hij toch dat daarvan weer iets terugkomt.

In de moeite die er is, hebben wij elkaar zo weinig te bieden, de nood zou misschien al een stuk minder worden, als ons samenleven binnen de gemeente intensiever zou worden. Niet alleen maar denken in eenheden, adressen.

Br B.Versteeg onderschrijft de woorden van ds Lakerveld.

Vanuit de regio Utrecht kwam ook de gedachte naar voren, beter laat dan nooit, maar er moet iets komen. Wij hebben met dit onderwerp in de afgelopen tijd intensief te maken gehad en weten hoe moeilijk het is. Bij een handreiking denken wij niet aan een stuk: zo denken de NGK erover en daar kun je je naar voegen of niet. Het moet iets zijn, dat leeft in de gemeente en dat uitgaat van de scheppingsorde zoals de Schrift ons die leert. Ook van belang is dat de broeders en zusters die het betreft, tot hun recht komen, zowel degenen die in onthouding willen leven als degenen die een samenlevingsvorm aangaan. Het gaat om meer dan alleen seksuele geaardheid. Het betreft ook de positie die deze broeders en zusters in de gemeente hebben. Hoe kijken we tegen de ambtsopvatting aan? Soms blijkt de seksuele geaardheid veel later. Belangrijk is dat er iets komt, zeker voor degenen die nog niet eerder met het onderwerp te maken hebben gehad.

Br S. Kadijk zegt, dat ds Lakerveld veel essentiële dingen aangeraakt heeft. Als Paulus over het huwelijk schrijft, zegt hij: Dit geheimenis is groot, maar ik spreek met het oog op Christus en de gemeente. Dat is niet gering.

In de stukken wordt gesproken over een monogame relatie. Het is belangrijk te weten wat we hiermee bedoelen. De regio Dordrecht-Gorinchem ondersteunt het verzoek om een pastorale handreiking niet, omdat daarmee het probleem niet wordt opgelost. Er zijn al diverse handreikingen (Geref. Bond, Canadian Reformed Churches). Een handreiking zal snel uitgelegd worden als een sijbbolet. Ook de media-aandacht kan een negatief effect hebben. Als er al een handreiking moet komen, dan graag in samenspraak met de GKV en CGK.

Ds K.Muller vindt het begrijpelijk, dat het onderwerp ter sprake komt. Er is binnen de gemeenten zeker behoefte om erover na te denken. Je moet je wel afvragen of het op deze manier moet. Uit ervaring weet hij, dat vragen op dit gebied ook binnen de regio kunnen worden opgelost. Konden de vraagstellers hun vragen niet binnen de regio oplossen? Wij hebben dan ook grote aarzeling om de weg van de pastorale handreiking op te gaan. Het AKS kent die niet! Wat zou de kerkrechtelijke betekenis binnen onze kerken van zo'n handreiking zijn?

Over dergelijke zaken wordt meestal gesproken naar aanleiding van bezwaarschriften. Het is daarom goed de vraag te relateren aan de brieven uit Zwolle.

Een commissie zal nu de ontvankelijkheid van de brieven beoordelen. Gesteld, dat de commissie tot de conclusie komt, dat het bezwaar ontvankelijk is, dan zal de LV over de inhoud van het bezwaar moeten nadenken. Hoe verhoudt zich dat dan met het opstellen van een pastorale handreiking? Te meer daar de kerk van Oegstgeest eigenlijk al een oordeel uitspreekt over de inhoud van de pastorale handreiking. Je kunt die dingen niet meer van elkaar losmaken.

Als we de weg opgaan van de pastorale handreiking zal er ook een zelfde vraag komen over andere

onderwerpen. Mocht de vergadering tot opstelling van een handreiking besluiten, dan graag samen met de GKV en CGK.

Ds J. Bouma wijst erop, dat wij in allerlei verbanden met homoseksuele relaties te maken hebben (familie, vrienden enz.) Ook in de gemeenten ontmoeten we ze. Deze broeders en zusters worden bezocht, we voeren pastorale gesprekken met hen. Er wordt hen in de gemeente geen strobreed in de weg gelegd, ze worden niet onder tucht geplaatst, want hun relatie is in brede kring niet bekend. Wel geaccepteerd in de kring van familie maar in de kring van de gemeente is het angstig stil zolang zij zich stilhouden. Is de kerk een stormvrije ruimte? Als christelijke gemeente weten we niet goed wat we ermee aanmoeten. We erkennen de strijd die ze hebben te voeren, we staan om hen heen, we bidden voor hen, maar wanneer het dichtbij komt, wordt het lastig.

Accepteren wij wel of niet een homoseksuele relatie. Velen zijn huiverig op dit punt, maar het is noodzakelijk dat er duidelijkheid komt, zowel voor de betrokken broeders en zusters als voor de gemeenten zelf.

Het zal een stevige discussie worden, maar bij het Woord van God zullen we het gesprek moeten voeren. We zullen ons moeten confronteren met de problematiek. Wij hebben binnen onze kerken voorgangers die over dit onderwerp heldere en duidelijke dingen hebben geschreven. Laten we de discussie aangaan in het vertrouwen op onze hemelse Vader. We mogen onze broeders en zusters niet in de kou laten staan. Wees niet al te zeer bevreesd.

Ds P. Kleingeld zegt, mede uit naam van de regio Schiedam, aanvankelijk wel blij geweest te zijn met het verzoek om een handreiking. Maar de verantwoordelijkheid hoe om te gaan met homoseksuele relaties ligt toch in de eerste plaats bij de plaatselijke gemeente. Niettemin is het zinvol er met elkaar over te spreken.

Hij wil graag het federatieve karakter van onze kerken benadrukken. De regio Schiedam kent een grote verscheidenheid van gemeenten en alle kwamen tot de conclusie, dat het onmogelijk is te komen tot één pastorale handreiking.

Hij citeert nog een schriftelijke reactie van ds P. van Kampen: Wij hebben geen gewoonte van herderlijke schrijvens. Je kunt ook denken aan andere onderwerpen (chtscheiding, alcoholmisbruik, hoogbegaafden etc.). Misschien kunnen we inventariseren wat er zoal aan handreikingen is, niet om ze onder een noemer te brengen, maar om te weten wat er is. De pastor is belangrijker dan de pastorale handreiking. Het onderwerp heeft niet alleen een pastorale kant, maar ook een kerkrechtelijke, denk aan de ambten en het aangaan aan het Avondmaal. In de kerkgeschiedenis blijkt het vaak te gaan over de vraag: wie is God? Maar als we over homoseksualiteit spreken, verandert de vraag in wie is de mens? Die verschuiving is wel principiële.

Als we ertoe zouden besluiten een handreiking op te stellen, laten we dat dan samen met andere kerken doen. Maar de regio Schiedam is geen voorstander van de handreiking.

Ds E. van den Bos zegt namens de regio Alkmaar-Zaandam het verzoek te ondersteunen, maar graag in samenwerking met de CGK en GKV. Het aan de plaatselijke gemeenten overlaten overstijgt de mogelijkheden van de (kleine) kerken in deze regio. Ook als er gedacht wordt aan handreikingen over andere onderwerpen.

Br Van der Bijl zegt dat het onderhavige onderwerp de meeste tijd en aandacht van de regiovergadering Arnhem heeft gevraagd. Het valt op, dat de kerk van Zwolle en de regio Enschede-Zwolle niet tot een eensluidende uitspraak konden komen over wat Gods Woord zegt over homoseksualiteit. Ook Oegstgeest wijst op de uiteenlopende inzichten en de regio van de kerken in het Zuiden constateert verlegenheid en dat er verschillende meningen zijn. Zo ging het ook in de regio Arnhem. Maar over een zaak waren we het allemaal eens, dat we niet zitten te wachten op een landelijke gedragslijn. We moeten onze verlegenheid rond dit onderwerp houden daar waar het hoort: in de gemeente. Hebben we ook landelijke uitspraken over andere onderwerpen?

De regio is bang dat een landelijke uitspraak als sijbbolet gaat fungeren in de samenwerking met andere kerken.

Namens de regio Harderwijk zegt ds J. Winter dat het een goede zaak is als het opstellen van een handreiking samen met de GKV en CGK zou geschieden. Voor hem is ook een vraag hoe een

handreiking er zou moeten uitzien. Mede op grond van persoonlijke ervaring meent ds Winter: bezint eer ge begint!

Ds H.van Winkelhoff zegt namens de regio Den Haag het wenselijk te vinden dat er een handreiking komt. Niet besproken is de gedachte die al of niet samen met de GKV en NGK op te stellen, maar persoonlijk lijkt hem dat een goede zaak. Overigens sluit hij zich van harte aan bij hetgeen ds Bouma heeft gezegd.

De preses zegt dat we uit het gesprokene in de breedte een beeld hebben gekregen van wat er in de kerken leeft. Concluderend kan gesteld worden, dat er over het verzoek om een handreiking uiteenlopende denkbeelden leven: van nadrukkelijke voorstander tot nadrukkelijke afwijzing en een opvatting daartussen in.

Voorts wordt door heel wat regio's gesteld als je ertoe besluit, doe het dan samen met verwante kerken. Hoe zou een handreiking er moeten uitzien? Het beeld hierover blijft tamelijk diffuus. Variërend van een richtlijn tot een geactualiseerde website.

De preses stelt voor een korte pauze te houden en daarna te bezien hoe we dit onderwerp verder behandelen.

Na hervatting van de vergadering zegt de preses dat het moderamen zich heeft beraden over de voortgang, maar er niet uitgekomen is. Het moderamen heeft er behoefte aan verder na te denken over de voortgang waarbij de inbreng van de vergadering onontbeerlijk is. Welke suggesties zijn er? Wij hebben allemaal een beeld ontwikkeld wat de inhoud van een handreiking zou moeten zijn. Daarover hebben we zeer uiteenlopende meningen gehoord.

De preses vraagt aan de regio's die nadrukkelijk gesteld hebben, dat we de kant van de pastorale handreiking niet op moeten, of dat standpunt te maken heeft met het beeld dat er over een handreiking bestaat. Willen zij geen besluit hoe de NGK erover denken of hebben zij geen behoefte aan zo'n richtlijn. Zou u met een handreiking die er meer ondersteunend uitziet, wel instemmen. Het moderamen wil graag van de regio's die afwijzend reageerden, horen of er in die richting nuancering van het standpunt mogelijk is. Dat kan het moderamen helpen bij de verdere behandeling.

De volgende reacties komen naar voren.

Ds Kleingeld denkt dat er niet één handreiking is. Eén richtlijn, daar zouden wij tegen zijn. Als de richtlijn allerlei aspecten openlaat, heeft het weinig zin. Die zijn er al voldoende. Een richtlijn draagt ook vaak een principiële karakter. Het gaat de regio niet zozeer om het karakter van de handreiking. De preses concludeert, dat de regio Schiedam stelt, dat de kerken over voldoende kennis en kundigheid beschikken om in voorkomend geval de ethische en pastorale vragen aan te vatten en af te ronden.

Br Kole zegt namens de kerk van Utrecht geen behoefte te hebben aan een handreiking. Het brengt ons niet dicht bij een oplossing. Wij delen de zorg zoals die ook door ds Bouma is verwoord. Wij hebben in de afgelopen tijd veel energie gestopt in het zoeken naar de juiste manier hoe om te gaan met homoseksuele broeders en zusters. Wij hebben daarin broeders en zusters zien weggaan, zowel zij die in afzondering wilden leven als zij die een relatie aangingen, omdat ze zich onvoldoende gesteund voelden door de gemeente. Dat is voor alle partijen een verdrietige ontwikkeling. Gebleken is, dat zowel in kerkenraad als gemeente een grote diversiteit aan opvattingen leeft. Het is belangrijker dat we elkaar leren verstaan en respecteren dan dat we proberen tot een eenduidige visie te komen. In de kerk van Utrecht zal hieraan in de komende maanden op allerlei wijze aandacht gegeven worden. Een handreiking zal, hoe goed omschreven ook, gezien worden als een van bovenaf opgelegde richtlijn.

Br Versteeg heeft gesteld voorstander te zijn van een handreiking, maar daarbij wordt niet gedacht aan een uitspraak die voor eens en voor altijd geldt. Het gaat om een ondersteuning voor een ieder die met deze zaken te maken krijgt. Een landelijke uitspraak is niet de bedoeling, maar bijv. het

bekend maken van kerken of mensen die je kunt benaderen als je hulp nodig hebt.

Br Kadijk zegt dat de kerken in de regio Dordrecht-Gorinchem geen behoefte hebben aan een handreiking in welke vorm dan ook, omdat de vragen waarmee we te maken krijgen, niet beantwoord worden. Hij verwijst naar het rapport van de Hervormd Gereformeerde Bond, waarover de homofiele broeders en zusters zeggen: De aandacht die we krijgen hoeven we niet, de aandacht die we vragen krijgen we niet. In dat spanningsveld zien wij geen oplossing met een pastorale handreiking.

Ds Muller zegt dat de bedenkingen bij het opstellen van een pastorale handreiking niet te maken hebben met het niet willen komen tot een uitspraak of besluit. Begrijpelijk, dat er behoefte is aan duidelijkheid. Als we kunnen komen tot een ethisch oordeel, prima. Ik vrees dat een pastorale handreiking niet leidt tot een duidelijk oordeel.

Hij doet een ordevoorstel om deze zaak aan te houden tot de commissie Mollema gerapporteerd heeft over de beide bezwaarschriften. Afhankelijk van wat daarmee gaat gebeuren, kunnen we spreken over het huidige onderwerp.

Br Van der Bijl verwijst naar de preambule: wat doen we met de uitspraken die met elkaar tot stand zijn gekomen. Dat aspect speelt op deze vergadering ook weer een rol. We hebben al in de eigen regio ervaren hoe moeilijk het is om tot een eensluidende uitspraak te komen. Wat is dan het nut van een eensluidende uitspraak anders dan dat we nu al bij voorbaat weten dat die verdeeldheid gaat geven. Waarom zullen we elkaar dan niet helpen met de inzichten die er al zijn. Die zijn voor een ieder gemakkelijk toegankelijk zonder dat daarvoor een landelijke uitspraak nodig is. Uit ervaring weet hij hoe belangrijk het is problemen op dit gebied plaatselijk of regionaal op te lossen.

Op een vraag van de voorzitter hoe br Van der Bijl denkt inzichten en ervaring van anderen te kunnen gebruiken, antwoordt hij, dat dit bijv. kan door de zaken op de regiovergadering bespreekbaar te maken of bij een naburige regio of gemeente.

De preses noemt het ordevoorstel van ds Muller. Probleem is, dat we op dit moment geen enkel zicht hebben wanneer de commissie Mollema met een rapport komt. Pas vandaag zijn alle voor de commissie relevante stukken beschikbaar gekomen. Dit betekent, dat het gemakkelijk half mei kan worden eer iets bekend is en dat kan inhouden, dat wij ons in een tijdsclim brengen.

Daarbij komt dat het bezwaarschrift van de kerk van Culemborg vooral gaat over de vraag of de regiovergadering correct gehandeld heeft. De vraag is dus of we ermee opschieten de behandeling nu uit te stellen.

Ds Muller onderschrijft wat de preses over het bezwaar van Culemborg heeft gezegd, maar de onderliggende problematiek is toch dezelfde. De brief van br Ros heeft er wel mee te maken. Deze vraagt een uitspraak. Wordt de brief ontvankelijk verklaard, dan moet de LV een oordeel vellen.

De preses stemt daarmee in. Hij acht het toch juist eerst de beoordeling van ontvankelijkheid af te wachten en dat zal wellicht sneller zijn dan in mei/juni.

Ds Bouma bespeurt angst om tot meningsvorming te komen. Het wordt nu zo breed, dat we stellen dat er geen ethische eensluidendheid meer is. Laten we op zoek gaan naar de gemeenschappelijkheid en we hebben een bron waaruit we allemaal drinken. Anders verliezen we elkaar uit het oog.

Uit alle stukken die hij tot heden over deze materie heeft gelezen, blijkt een zekere hoofdlijn en wel dat het niet zo simpel is om tot een eensluidend antwoord te komen en dat heeft te maken met concrete situaties. Er zijn uitspraken van kerkenraden, daar kunnen we elkaar mee helpen, elkaar richting geven. Als je een richtlijn geeft, moet er een grote mate van eenparigheid zijn. Absolute ethische uitspraken zijn in het verleden ook gedaan over diverse onderwerpen, maar hoe vaak zijn die achterhaald. Je moet elkaar daarin telkens weer opscherpen. Hij is blij dat er in onze kerken via (bijv. diverse bladen) richtingen aangegeven zijn waar je wat mee kunt. We moeten elkaar blijven dienen.

Ds Kleingeld is het met ds Bouma eens, dat we elkaar moeten blijven dienen, maar hoe doe je dat. Al is er een handreiking, dan heb je er nog geen goede pastorale vaardigheden mee om er wat mee te

doen.

De preses vraagt of iemand iets wil zeggen over het voorstel van ds Muller de verdere bespreking uit te stellen tot het rapport van de commissie Mollema over de ontvankelijkheid van de brief van br Ros er is. Dit zou inhouden, dat aan de commissie gevraagd moet worden bij voorrang het al of niet ontvankelijk zijn te beoordelen.

Br Dorr merkt op, dat het goed zou zijn, bij aanneming van dit voorstel, ook gedachten aan te dragen wat met een pastorale handreiking wordt bedoeld.

Het moderamen onderschrijft dit en is voornemens (eventueel met hulp van deskundigen) te trachten meer duidelijkheid te scheppen over wat we bedoelen met een handreiking.

De vergadering stemt in met het voorstel van ds Muller met de verdere behandeling van het onderwerp te wachten tot de commissie Mollema rapport heeft uitgebracht over de ontvankelijkheid van de brief van br Ros. Het moderamen zal het verzoek aan de commissie overbrengen. Hiermede wordt de bespreking van dit onderwerp voorlopig afgesloten.

2

99. Pastorale handreiking inzake homoseksualiteit (vervolg) LV2007.50.3

De preses verwijst naar de toelichting die bij het voorstel van het moderamen is gevoegd.

De preses wil nu uitgebreider op de achtergrond van het voorstel ingaan. Hij draagt de leiding van de vergadering over aan de 2e preses, ds Mudde.

De helft voor, iets minder dan de helft tegen. Dat was ruwweg het beeld na de eerste ronde op deze LV over de verzoeken om een pastorale handreiking voor de omgang met homoseksuele gemeenteleden. Een patstelling zagezegd. Als moderamen hebben we ons in de weken daarna afgevraagd: hoe komen we uit die patstelling? Hoe vinden we daar een weg uit? En dan niet met een krappe meerderheid voor en een grote minderheid tegen. Maar een weg waar in de breedte steun voor is. En dan niet via een vaag en bloedeloos compromis, maar een weg die ons echt verder brengt. Met die vragen zijn we bezig geweest.

Daarbij hebben we tegen elkaar gezegd: Wegduiken kan niet. Ja, homoseksualiteit is een beladen onderwerp en ja, het kan voor discussies en tegenstellingen in de kerk zorgen. Voorbeelden te over, als we naar kerken in binnen- en buitenland kijken. Dan zou je wel willen wegduiken en zeggen: we zijn er even niet, zolang het hierover gaat. We wachten wel af tot het overdrijft. Maar wegduiken kan niet. Om de homoseksuele leden van onze kerken niet. Al te vaak wordt er voor hun besef gedaan, of ze er niet zijn, of ze niet bestaan. Onbedoeld, maar toch. Al te vaak worden ze niet genoemd in preken of gebeden in onze gemeenten. Krijgen ze het gevoel: eigenlijk mag ik er niet zijn. Als we als LV zouden zeggen: we wijzen de verzoeken om een pastorale handreiking af, met welke valide argumenten ook, zal dat op homoseksuele broeders en zusters overkomen als de zoveelste ontkenning, het zoveelste blijk dat het in de kerk voor hen niet veilig is. Ook al bedoelen we dat geen van allen. Wegduiken kan om die reden dus niet.

Het kan ook niet, omdat kerken om hulp vragen. Individuele kerken, regio's vragen: help ons in de vragen rond de plaats van homoseksuele broeders en zusters in de kerk. Het gaat onze krachten te boven. In ons AKS zeggen we in art. 31.1: 'De kerken die van Christus zijn, werken eendrachtig samen. Ze wekken elkaar op het Woord van God te bewaren.... Zij helpen en dienen elkaar ...' Zij helpen en dienen elkaar: dat is het wezen van het kerkverband. Als dus kerken vragen: wil ons helpen en dienen in deze moeilijke vragen, dan kun je niet zomaar wegduiken. Dan zeg je daar als kerkverband, indien enigszins mogelijk, ja tegen.

Wegduiken kan tenslotte ook niet, omdat je verdeeldheid niet oplost met het staken van het gesprek. Inderdaad, we denken in onze kerken niet gelijk over de vraag, welke plaats homoseksuele gemeenteleden met een relatie in de gemeente hebben. Net zo min als in de GKV en de CGK daar gelijk over wordt gedacht. De angst voor verdeeldheid is begrijpelijk. Maar die ga je niet te lijf door het gesprek te ontlopen, maar door het gesprek te zoeken: plaatselijk en landelijk. Bij een open bijbel: een lamp voor onze voet, een licht op ons pad. Onder leiding van de Geest. In het vertrouwen dat Hij ons

verder brengt. Ons elkaar doet verstaan.

Maar moeten we dan toe naar een landelijke gedragslijn, die voorschrijft, hoe plaatselijke kerken moeten omgaan met homoseksuele broeders en zusters in hun gemeente? Dat beeld was voor een aantal afgevaardigden een reden om nee te zeggen tegen een pastorale handreiking. En als moderamen kunnen we dat goed volgen. Niet allereerst omdat dat niet Nederlands Gereformeerd is, zo'n landelijke gedragslijn. Wat Nederlands Gereformeerd is, is niet eens voor altijd vastgelegd, maar ontwikkelt zich. Maar vooral omdat pastoraat plaatsvindt in de gemeente: daar waar het Woord van God opengaat, waar broeders en zusters elkaar in de ogen en in het hart kijken. Waar het niet om een probleem, maar om een mens gaat, een man of een vrouw, een broeder of zuster met een gezicht en een naam. Daarop past geen strakke uniforme landelijke gedragslijn. En daar vragen de kerken ook niet om. De verantwoordelijkheid moet blijven liggen bij de plaatselijke gemeente.

Wat dan wel? Hoe dan wel? We hebben het woord 'handreiking' geproefd, gespeld. Hoe reik je elkaar de hand? Kan dat met een rapport als uitkomst van een paar jaar studeren door een commissie? Of kan het ook anders? En we herinneren ons één woord, uitgesproken in de eerste besprekingsronde door br. J.W. Verheij uit Oegstgeest: het woord 'website'. En we hebben ons afgevraagd: kan een website dienst doen als pastorale handreiking aan de kerken? Een website die bij elkaar brengt wat er aan bruikbaar materiaal op dit gebied is, die helpt met het ontsluiten daarvan en die actueel blijft. Er is veel waardevol materiaal over homoseksualiteit en over de omgang met homoseksuele gemeenteleden. Er zijn studies en uitspraken van individuele kerkenraden. Op diverse sites zijn artikelen en toespraken van GKV- en NGK-predikanten te vinden. Recent stuitte ik op een handleiding voor het gesprek van kerkenraden met homoseksuele broeders en zusters in de gemeente van de hand van een NG broeder. Maar dat was echt toevallig. David Engelhardt van de CRC heeft op de LV Amersfoort 2001 aan de afgevaardigden exemplaren uitgedeeld van de pastorale handreiking van de CRC. Maar hoeveel kerkenraden zouden deze nog voor het grijpen hebben?

Ja, er is veel goed materiaal. Dat was het motief voor de GKV synode om twee jaar geleden een verzoek uit de kerken om zoiets als een pastorale handreiking over dit onderwerp af te wijzen. Ja, er is veel goeds op dit gebied. Maar wie weet het op het juiste moment te vinden? Naar onze overtuiging is veel studiemateriaal over dit onderwerp onbekend, slecht toegankelijk en dus niet zomaar bruikbaar. Een goede website kan daar veel aan veranderen.

Daarom hebben we dit voorstel aan u voorgelegd. In de hoop en in de verwachting dat het een begaanbare weg biedt die ons als kerken verder brengt en die voor onze homoseksuele broeders en zusters een veiliger plek in onze kerken betekent. Een weg van luisteren naar elkaar en samen luisteren naar het Woord van onze God.

In de eerste besprekingsronde worden de volgende opmerkingen gemaakt.

Br G.S. van der Bijl is blij met het voorstel van het moderamen. Bij de overwegingen onder 2 en bij besluiten onder 1, tweede aandachtsstreepje wordt gesproken over verschil van mening. Daarbij denkt men toch vaak aan het niet willen toegeven. Het lijkt hem niet juist in besluiten van de LV die indruk te wekken. Hij verzoekt te spreken over verschil van inzicht.

Ds P.J. H. Krol vindt het voorstel geen ideale oplossing. Een duidelijk standpunt zou wenselijk zijn. Maar het zou onzalig zijn als het resultaat van een ingestelde commissie voor een pastorale handreiking een meer- en een minderheidsrapport zou zijn, waarna een volgende LV de knoop moet doorhakken. Tegen die achtergrond moet je dat tegelijkertijd ook zwak noemen. Tegen die achtergrond is het moderamenvoorstel wijs omdat het uitgaat van het haalbare op dit moment. Hij hoopt daarom dat we als kerken toegroeien naar meer duidelijkheid op dit terrein: in pastoraal opzicht en inzake de hermeneutiek. Ethische uitspraken uit de Bijbel kun je niet allemaal zo zonder meer overzetten in de tijd van vandaag. Aan de andere kant mag hermeneutiek ook geen methode zijn waarbij duidelijke bijbelse lijnen aan de kant kunnen worden gezet. We moeten als kerken ook de moed hebben om in te gaan tegen wat maatschappelijk aanvaard is.

Ds G.J. Lakerveld vraagt zich af of het voorstel van het moderamen het goede antwoord is. De

achtergrond van de vraag naar een pastorale handreiking is, dat er verschillende overtuigingen leven binnen onze kerken die onverenigbaar zijn.

Enerzijds is er de opvatting, dat de Schrift van broeders en zusters met een homoseksuele geaardheid eist in onthouding te leven. Doen ze dat niet, dan dienen ze afgehouden te worden van het Heilig Avondmaal. Anderzijds het standpunt, dat er ruimte gegeven moet worden aan homoseksuele broeders en zusters.

Het voorstel van het moderamen is geen oplossing, omdat het geen antwoord geeft op de verschillen van inzicht die er bestaan, ze worden niet gewogen, terwijl dat wel wordt gevraagd. Al bijna tweeduizend jaar is er een eenduidige visie op homoseksualiteit binnen de kerken. De laatste 30 jaar heeft daarin een verschuiving plaatsgevonden, waarover nergens officieel enige verantwoording is of wordt afgelegd. Het gaat om diep ingrijpende dingen, omdat het gaat om het verstaan van de Schrift. Welk gezag heeft het spreken van de Schrift?

Naar de mening van ds Lakerveld wordt er geknabbeld aan het gezag van de Schrift zonder dat daarover met elkaar wordt gesproken.

De CCS wil met de GKV spreken over de hermeneutiek, maar eerst moet het gesprek daarover in eigen gelederen plaatsvinden. Gebeurt dat niet, dan is er straks sprake van een Nederlands Gereformeerde Babylonische spraakverwarring, als die er al niet is. Als er verschil van opvatting is over het hanteren van de hermeneutiek, dan kun je niet meer met elkaar praten. Dat leidt tot vervreemding en verwijdering. Er moet gesprek komen.

Voorts spreekt hij de wens uit, dat er een overzicht komt van alle opvattingen en inzichten met motivatie en argumenten. Dan weten we met elkaar waar we aan toe zijn en waarover we met elkaar kunnen spreken. We hebben meer gesprek dan informatie nodig. Laat liever duidelijk worden dat er sprake is van twee opvattingen die tegenover elkaar staan, waarbij je kunt proberen tot elkaar te komen of in elk geval bezien hoe we vanuit die verschillen verder gaan dan dat het zoals nu blijft voortdueren.

Ds K. Muller zegt goed te kunnen leven met het voorstel van het moderamen. Een pastorale handreiking is niet de aangewezen weg. Ons AKS kent dat begrip ook niet.

Hij acht het opzetten van een website een goed voorstel omdat het informatie bij elkaar brengt en toegankelijk maakt. Hij is het eens met ds Lakerveld, dat er gesprek moet komen, maar dat moet allereerst in de gemeenten plaatsvinden. Daarbij kan de informatie op de website een hulpmiddel zijn. Bij Overwegen punt 3 acht hij het woordje "het" voor allereerst en allermeeest overbodig. In punt 4 is er naar zijn mening te veel uitgegaan van een ethisch oordeel.

Br D. Aalbers ziet het voorstel als een verlegenheidsoplossing. Het zou goed zijn in de toekomst over dit onderwerp een uitspraak te doen.

Bij Constatoren 3 staat dat de GKV en CGK bij het gesprek dienen te worden betrokken. Hij zou liever zeggen, dat het wenselijk is er met hen over te spreken. Het is geen voorwaarde.

Br S. Kadijk herhaalt het standpunt van de regio, dat een pastorale handreiking geen oplossing is. Gezien de uiteenlopende opvattingen die in de vorige bespreking zijn gebleken, is er waardering voor het voorstel van het moderamen.

Hij vraagt of het de bedoeling is de website deel te doen uitmaken van de NGK website of dat het een afzonderlijke site zal worden.

Voorts meent hij, dat de zin in Overwegen punt 2 niet goed loopt. Hij stelt de volgende redactie voor:dat verschil van mening binnen de kerken geen reden mag zijn om af te zien van bezinning op de omgang met homoseksuele gemeenteleden. Te vervallen komt dan: maar daar juist een reden voor is. Met ds Muller is hij van mening, dat de formulering onder punt 4 te scherp is, alsof dat het wezen van de kerk is. Hij stelt voor te lezen:

....dat het tot het wezen van de gemeente van Jezus Christus en tot de pastorale verantwoordelijkheid van de kerken behoort om te bouwen aan een christelijke gemeenschap die veiligheid biedt en helpt te groeien in het leven met Jezus Christus.

Bij het 2e gedachtestreepje onder punt 5 stelt hij voor de formulering zo te wijzigen, dat niet de indruk kan ontstaan, dat de kerken gezamenlijk een gedragslijn ontwikkeld hebben.

Verder zou hij aan het eind van dit gedeelte gemeenten willen vervangen door kerken.

Br De Boer krijgt hierna gelegenheid te reageren.

Hij meent, dat het moderamenvoorstel geen verlegenheidsoplossing is. Dit is zeker niet de intentie van het moderamen. Hij verwijst nogmaals naar artikel 31 AKS. Bij verschillen van inzicht zullen we samen de tijd van God verwachten tot Hij ons duidelijkheid geeft. Br C. Huizinga wees er bij de vaststelling van het AKS op de LV van Wezep in 1978 op, dat het AKS geen juridisch, maar een geestelijk document is. De tijd van God verwachten is niet dat je met je armen over elkaar gaat zitten en afwacht, maar je doet dat al lezend, al sprekend, al overlegend, al handelend verwacht je de tijd van God tot Hij de dingen duidelijk zal maken.

Wat we nu voorstellen is niet "bij gebrek aan beter". Als er verschillen van inzicht zijn, moeten we daarover met elkaar spreken. We zijn het van harte met ds Lakerveld eens, dat gesproken moet worden over de vragen rond de hermeneutiek. Daar dien je de kerken mee.

De bedoeling van het voorstel is met het oog daarop facilitair en ondersteunend behulpzaam te zijn. Er is geen tegenstelling tussen wat voorgesteld wordt en een intensief gesprek met elkaar. Bij dat gesprek kan gebruik gemaakt worden van het materiaal dat er al is en van nieuw materiaal. Het gaat overigens niet alleen om het gesprek over een homoseksuele relatie ja of nee, maar ook om de vraag hoe je in de gemeente omgaat met broeders en zusters met een homoseksuele geardeheid, nog los van de vraag of ze in een homoseksuele relatie leven.

Punt 4 heeft niet de bedoeling een ethische uitspraak te doen, maar om het bieden van veiligheid aan homoseksueel gearde broeders en zusters. Zij moeten de gemeente ook ervaren als een plaats waar ze kunnen uitkomen voor hun geardeheid en met de andere broeders en zusters de gemeenschap met Christus kunnen beleven. Daaraan mankeert het nu vaak in onze gemeenten. Er zijn broeders en zusters die op dit ogenblik niet durven bekend maken, dat zij homoseksuele gevoelens hebben, omdat ze absoluut niet weten hoe daarop in de gemeente gereageerd zal worden.

Br De Boer meent dan ook de suggestie van een bredere omschrijving zoals br Kadijk aangaf, niet te moeten overnemen.

In antwoord op het voorstel van ds Lakerveld om eerst samen het gesprek te voeren over wat de Schrift zegt, wijst br De Boer erop dat in de vorige besprekingsronde al gebleken is, dat er onvoldoende steun in de vergadering is voor een pastorale handreiking in de vorm van een rapport met verschillende opvattingen. Door diverse afgevaardigden en ook door de kerk van Oegstgeest is aangegeven, dat het opstellen van een rapport met een meerderheids- en minderheidsstandpunt ons niet verdere brengt.

Het voorstel van br Van der Bij om in plaats van "verschillen van mening" te spreken over "verschillen van inzicht" neemt het moderamen over.

Eveneens wordt overgenomen het voorstel van ds Muller om de woordjes "het" te laten vervallen. 10 Het voorstel van br Aalbers om in plaats van "dient" te lezen: "dat het wenselijk is", wordt overgenomen.

Over de plaats van de website is nog niet verder nagedacht. Aansluiten bij de site van de NGK lijkt een goede gedachte.

De suggestie van br Kadijk voor een gewijzigde formulering van Overweging 2 acht br De Boer geen verbetering en hij stelt voor de tekst te handhaven.

Onder punt 5 zal in plaats van "gedragslijn" "gedragslijnen" kunnen worden gelezen.

"Gemeenten" zal vervangen worden door "kerken".

De 2e preses stelt de tweede gespreksronde aan de orde.

Ds Krol wil zich graag aansluiten bij wat ds Lakerveld zei, dat we moeten toegroeien naar meer duidelijkheid. Hij vraagt zich af of hiervan in het besluit ook iets verwoord kan worden, zodat we het t.z.t. wellicht op de agenda krijgen.

Ds Lakerveld heeft uit de beantwoording een beter beeld gekregen wat met de website wordt beoogd. Hij heeft ook gevraagd om verantwoording. Kunnen de kerken uitleggen waarom en hoe ze gekomen zijn tot datgene wat ze doen en uitspreken? Hij verwijst naar het verleden, waarin kerken besloten de vrouw tot het ambt toe te laten. Per brief lieten zij toen de zusterkerken weten waarom ze tot dat

besluit waren gekomen.

Als het gaat om de vraag hoe lezen we de Schrift, is het een gezonde zaak daarvan publiek verantwoording af te leggen, juist ook over zaken waar anderen het moeilijk mee hebben. Dat werkt verhelderend. Het gaat niet om de keuze, maar om de inzichtelijkheid van bepaalde opvattingen.

Ds Muller zegt overtuigd te zijn t.a.v. de tekst in punt 4. Wel stelt hij voor te spreken over broeders en zusters met homoseksuele geaardheid.

Br Aalbers stelt met andere afgevaardigden in te stemmen, dat het voorstel dat nu ter tafel ligt moet leiden tot een gesprek en meer duidelijkheid. Hij verzoekt daarvan iets in het besluit te verwoorden.

Br A. Vos wil enkele aspecten naar voren brengen. Naar zijn mening gaat het hier om onze Christelijke levenswandel. Is er verschil tussen homoseksuele broeders en zusters en hen die seksverslaafd zijn of aan geld verslaafd zijn? Kunnen wij niet meer met een open Bijbel met hen praten? Moeten ze anders behandeld worden?

De kerk is het lichaam van Christus. Zij heeft de eer en goede naam hoog te houden. Ze heeft te luisteren naar Gods Woord. We moeten ons laten gebruiken tot opbouw van een geestelijke tempel. De Schrift roept ons op heilig te leven.

Br G. Foekens ziet het voorstel als een tussenoplossing. Hij mist het spreken over homofilie. Homoseksualiteit wijst meer op de praxis. Hij meent, dat het beter is te spreken over homofilie.

Ds P. van Kampen geeft aan, dat de regio goed met het voorstel kan leven. Hij vraagt zich af of het een idee is om de site te voorzien van een soort leeswijzer. Dat maakt het zoeken naar een antwoord op bepaalde vragen misschien gemakkelijker. Op die wijze kan ook het verschil in opvatting duidelijker zichtbaar gemaakt worden.

Br Kadijk blijft bij zijn mening, dat het wezen van de kerk niet is zoals dat nu in punt 4 wordt geformuleerd. Hij zou als het moderamen vasthoudt aan de tekst, willen toevoegen: behoort het onder meer tot het wezen etc.

Ds L.C. Compagnie onderstreept de suggestie van ds Krol om in het besluit iets op te nemen over een noodzakelijk gesprek. Verder vraagt hij nadere informatie over de website. Wordt in het besluit ook iets opgenomen over de mogelijkheid tot discussie op de website?

In punt 1 wordt gesproken over een bijbelse visie. Zijn er meer? Ook de opmerking van br Kadijk over het wezen van de kerk onderschrijft hij.

Hij wijst ook op de verschillende betekenissen van de woorden homofilie en homoseksualiteit en meent, dat het juister is te spreken over homofilie.

Br De Boer gaat in op de opmerkingen:

Hij stelt voor bij de Overweging art. 31.1 AKS in zijn geheel op te nemen.

Onder Besluiten punt 1.2 stelt hij de volgende wijziging voor:

....recht doet aan de verschillen van inzicht binnen onze kerken op zo'n wijze, dat het gezamenlijk luisteren naar de Schrift en het onderlinge gesprek en begrip daardoor bevordert en gediend worden; Met de stelling van ds Lakerveld, dat kerken zich moeten verantwoorden, is het moderamen het van harte eens. Daaraan kan ook de website dienstbaar zijn. In het besluit van de kerk van Zwolle komt dat ook tot uitdrukking.

Ten aanzien van de formulering van punt 4 onder Overwegen stelt het moderamen voor te lezen: dat uit de wijze van gemeente van Jezus Christus zijn voortvloeit en tot de pastorale verantwoordelijkheid van de kerken behoort om met en voor gemeenteleden met een homoseksuele geaardheid te bouwen aan een christelijke gemeenschap, die veiligheid wil bieden etc.

In antwoord op wat br Vos opmerkte, wijst br De Boer erop, dat het gesprek met homoseksuele broeders en zusters een geheel andere aard heeft dan dat over bijv. gok- of seksverslaving. Juist vergelijkingen als br Vos maakt, geven homoseksuele broeders en zusters een gevoel van onveiligheid en leiden ertoe, dat ze zwijgen over hun geaardheid. Hij wijst de getrokken parallel met

nadruk af.

Br De Boer merkt naar aanleiding van het verzoek van ds Compagnie op, dat in het hedendaags taalgebruik het verschil tussen homofilie en homoseksualiteit niet meer wordt gehanteerd.

Hij laat het aan de commissie over na te gaan of de suggestie van ds Van Kampen om een leeswijzer toe te voegen aan de website, een goede aanvulling is.

Op de vraag van ds Compagnie over mogelijkheden tot discussie op de website antwoordt br De Boer, dat het er niet om gaat zomaar allerlei meningen te vermelden, maar om het weergeven van wat de Bijbel over het thema zegt.

De tekst van het conceptbesluit luidt als volgt:

De kerken, in Landelijke Vergadering in Zwolle bijeen,

hebben kennisgenomen van de verzoeken van de kerk van Oegstgeest en van de Regio van de Kerken in het Zuiden om een pastorale handreiking voor de omgang met homoseksuele gemeenteleden en homoseksuele relaties in de gemeente van Christus en van br W.H. Ros te Zwolle om een algemene gedragslijn daarover vast te stellen;

constateren dat

- 1. in de kerken breed de behoefte leeft aan materiaal dat kan helpen om tot een bijbels verantwoorde visie op homoseksualiteit en een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden te komen;**
- 2. in de kerken wisselend geoordeeld wordt over de wenselijkheid van het vaststellen van een pastorale handreiking of landelijke gedragslijn;**
- 3. de kerken van mening zijn dat het gewenst is bij een bezinning op de vragen rond homoseksualiteit de CGK en GKV te betrekken;**

overwegen

- 1. dat zij in artikel 31.1 van het AKS het volgende hebben uitgesproken: De kerken, die van Christus zijn, werken eendrachtig samen. Zij wekken elkaar op Gods Woord te bewaren en te blijven bij de leer van de kerk naar de drie Formulieren van Enigheid. Zij helpen en dienen elkaar en behartigen in regionaal en landelijk verband de zaken die zij gemeenschappelijk hebben. Zij heersen daarbij niet over elkaar, maar hebben geduld met elkaar en verwachten samen de tijd van God waarin Hij de weg duidelijk zal maken.**
- 2. dat verschil van inzicht binnen de kerken geen reden mag zijn om af te zien van een gezamenlijke bezinning op de omgang met homoseksuele gemeenteleden, maar daar juist een reden voor is;**
- 3. dat deze bezinning niet primair landelijk, maar allereerst en allermeeest in de plaatselijke gemeente moet plaatsvinden, daar waar mannen en vrouwen met en zonder homoseksuele geaardheid samen de gemeente van Jezus Christus vormen;**
- 4. dat uit het wezen van de gemeente van Jezus Christus voortvloeit en tot de pastorale verantwoordelijkheid van de kerken behoort om met en voor gemeenteleden met een homoseksuele geaardheid te bouwen aan een christelijke gemeenschap, die hen veiligheid wil bieden en hen wil helpen om samen met andere broeders en zusters te groeien in het leven met Jezus Christus;**
- 5. - dat in de NGK, de GKV, de CGK en de buitenlandse zusterkerken veel waardevol materiaal verschenen is waarin gezocht wordt naar een bijbelse visie op homoseksualiteit en een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden;**
- dat verschillende kerkenraden van de NGK, de GKV en de CGK gedragslijnen hebben ontwikkeld inzake de plaats van homoseksuele gemeenteleden in de gemeente van Christus, waarmee andere kerken gediend of geholpen kunnen worden;
- dat veel van dit materiaal momenteel onvoldoende toegankelijk is voor kerkenraden en gemeenteleden die zich op genoemde vragen bezinnen;

besluiten

- 1. aan de genoemde verzoeken te voldoen door het doen ontwikkelen en actueel houden van een toegankelijke en overzichtelijke website die**
 - de plaatselijke kerken helpen kan om te komen tot een Bijbels verantwoorde visie op homoseksualiteit en tot een christelijke omgang met homoseksuele gemeenteleden te komen;**
 - recht doet aan de verschillen van inzicht binnen onze kerken op zo'n wijze dat het gezamenlijk luisteren naar de Schrift, het onderlinge gesprek en begrip en het vinden van eenheid in inzicht daardoor bevordert en gediend worden;**
 - toegang geeft tot hetgeen reeds binnen de NGK, CGK en GKV en de buitenlandse zusterkerken aan materiaal verschenen is;**
 - links bevat naar en informatie verschaft over hetgeen buiten deze kerken beschikbaar is aan bijdragen die het Woord van God als bron en norm voor het leven aanvaarden en dienstbaar kunnen zijn aan pastoraat, prediking, catechese en onderling gesprek;**
- 2. een commissie in te stellen die verantwoordelijk is voor het ontwikkelen en beheren van deze website op zo'n wijze dat recht gedaan wordt aan het hierboven omschreven karakter daarvan;**
- 3. de CGK en de GKV te verzoeken, of zij bereid zijn te participeren in het ontwikkelen en beheren van deze website.**

Het bovengenoemde besluit wordt met één stem tegen genomen.

De 1e preses neemt de leiding van de vergadering weer over.